

Rusya-Ukrayna Savaşı ve Avrupa Güvenliğine Etkileri

The Russian-Ukrainian War and its Effects on European Security

Mehmet BARDAKÇI

Doç. Dr., Bağımsız Araştırmacı,
ORCID: 0000-0002-8116-0545, email: mehmet_bar@yahoo.com

Öz

Ukrayna Savaşı Avrupa'nın güvenliğinde çeşitli etkilere yol açmıştır. Bu çalışmada temel olarak Ukrayna Savaşı sonrasında AB'nin Rusya'dan artan güvenlik tehdidi algısıyla beraber Avrupa'nın güvenliğinin nasıl etkilendiği ortaya konulmak istenmektedir. Makalenin merkezi hipotezi Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısının 2014'te Kırım'ı ilhakından farklı olarak Avrupa'da Rusya'dan tehdit algısını büyük ölçüde artırdığı ve Avrupa güvenliği üzerinde önemli etkilere yol açtığıdır. Önceki NATO stratejik konseptinde Rusya, işbirliği yapılabilecek bir ülke olarak değerlendirilirken yeni konseptte artık tehdit edici bir aktör olarak görülmektedir. Bu durum AB ülkelerinin bir yandan Ukrayna'ya büyük miktarda askeri yardım yapmalarına yol açarken diğer yandan Doğu Avrupa'daki AB kuvvetlerinin takviye edilmesine neden olmuştur. Yanısıra AB ülkeleri askeri harcamalarını önemli oranda artırmışlardır. İsveç ve Finlandiya Rusya tehdidi nedeniyle NATO'ya üye olmuşlardır. Diğer yandan makale AB'nin ABD'den henüz stratejik otonomisini tam olarak elde edemediğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna Savaşı, Avrupa Güvenliği, NATO, Transatlantik İttifak, Rusya.

Abstract

The war in Ukraine has had numerous implications for European security. This study primarily aims to demonstrate how Europe's security has been impacted in the wake of the Ukraine War, as the EU's perception of Russia as a security threat has intensified. The central hypothesis of the article is that Russia's attack on Ukraine, unlike its annexation of Crimea in 2014, has significantly increased the perception of threat from Russia in Europe and has had major implications for European security. While Russia was previously seen as a cooperative country in NATO's prior strategic concept, the new concept now views it as a menacing actor. This shift has led EU nations to provide substantial military aid to Ukraine and reinforce EU forces in Eastern Europe. Moreover, EU countries have considerably increased their military expenditures. Sweden and Finland joined NATO in response to the Russian threat. Nonetheless, the article argues that the EU has not yet achieved complete strategic autonomy from the United States.

Keywords: Ukrainian War, European Security, NATO, Transatlantic Alliance, Russia.

Makale Türü / Article Type	Başvuru Tarihi / Submitted	Kabul Tarihi / Accepted
Araştırma Makalesi/Research Article	02.12.2024	10.02.2025
Bardakçı, M. (2025). Rusya-Ukrayna Savaşı ve Avrupa Güvenliğine Etkileri. <i>Bölgesel Araştırmalar Dergisi</i> , 9(1), 40-61.		

Giriş

Soğuk Savaş sona erdikten sonra Rusya'nın uluslararası düzeni kabul edeceği ve Avrupa kurumlarıyla bütünleşeceği konusunda yaygın bir iyimserlik ortaya çıkmıştır. Rusya ve AB arasında 24 Haziran 1994 tarihinde Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma sadece ekonomi odaklı olmayıp Rusya'nın AB'ye aşama aşama entegrasyonunu hedefliyordu. Fakat bu beklenti kısa sürede boşa çıkmıştır. İlişkilerde kısa süre içinde kriz başlamıştır. Bu durum ilişkilerdeki romantik dönemin bittiğine işaret ediyordu. Rus dış politikasında Rusya'nın etki alanları, egemenliğe saygı ve Batı'yla eşitlik kavramları evrensel değerler ve “medeni devletler topluluğuna” (AB) katılma fikirlerinin yerini almaya başlamıştır (Arbatov, 1997: 135, 142). Bu durum bilhassa Evgeni Primakov'un Rusya dışişleri bakanı olmasından sonra gelişmeye başlamıştır. Ocak 1996'da Andrei Kozyrev'in yerine Primakov'un dışişleri bakanı olması Rusya'nın dış işlerinde Batı odaklı bir anlayıştan Avrasya odaklı bir çizgiye geçişini sembolize ediyordu. Kökleri Rusya istihbarat geleneğinde olan Primakov Rusya'ya Avrasya'da küresel güç statüsü kazandırma amacındaydı (Lynch, 2001: 9). Ekonomik reformların başarısız olması, Rusya'nın uluslararası alanda prestijinin azalması ve NATO'nun Doğu Avrupa'ya genişleme planları nedeniyle Batı hakkında yaşanan hayal kırıklığı bu değişikliğe neden olmuştur (Delong, 2020: 309). Primakov, Rusya'nın çıkarları için Avro-Atlantikçi bir anlayış yerine çok kutuplu bir yaklaşımın benimsenmesi taraftarıydı.

Aralık 1994'te Çeçenistan'daki savaşta Rusya'nın çok sayıda sivili öldürmesi üzerine Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması'nın onaylanması ertelenmiştir. Avrupa'nın bakış açısından Rusya'nın Çeçenistan savaşındaki tutumu Rusya'nın Avrupa değerlerine saygı göstermediği şeklinde yorumlanmıştır (Forsberg ve Herd, 2005). İlişkilerdeki diğer bir kriz Kosova savaşında olmuştur. Kriz özellikle AB ve Rusya arasında değildi. Fakat Batı'nın bir parçası olarak AB bu krize taraf olmuştur. Bu krizden Rusya şu sonucu çıkarmıştır. Batı ve onun parçası olarak AB uygun gördüğü durumlarda rejim değişikliği için BM Güvenlik Konseyi üyesi Rusya'nın karşı çıkmasına rağmen askeri müdahalede bulunmaktan çekinmeyecektir (Haukkala, 2015: 29). Taraflar arasındaki üçüncü sorun NATO'nun genişlemesidir. NATO'nun Macaristan, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ni kapsayan ilk genişlemesi Moskova tarafından AB'yi de kapsayan Batı'nın Rusya'yı dışlaması olarak algılanmış ve karşı çıkmıştır. Bu dönemi Rusya açısından karakterize eden duygular hayal kırıklığı ve aldatılma'dır. 1990'larda ilişkilerdeki bu krizler 2000'lerde Vladimir Putin'in iktidara hâkim olduğu dönemin Batı karşıtlığının altyapısını oluşturacaktır.

Rusya-Ukrayna ilişkilerinde bilhassa 1990'ların başlarında geçerli olan bakış açısı 2000'lerin başından itibaren Vladimir Putin'in Rusya'da devlet başkanı olması ve Rusya'nın artan doğal gaz ve petrol gelirleri sayesinde ekonomik ve askeri gücünü artırmasıyla değişmeye başlamıştır. Rusya NATO'nun genişlemesine itiraz etmiştir. 2008'de Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO'ya üye olma ihtimali kuvvetlendiğinde Rusya bu gelişmeleri engellemek için askeri yöntemlere başvurmaktan çekinmemiştir. Önce 2008'de Gürcistan'a askeri müdahalede bulunmuştur. Daha sonra 2014'te Ukrayna'nın bir parçası olan Kırım'ı ilhak etmiştir. Kırım'ı ilhakından sonra Rusya, Doğu Ukrayna'da Donbas bölgesindeki çatışmaya müdahil olmaya devam etmiştir.

Aralık 2021'den itibaren Rusya, Rusya-Ukrayna sınırına askeri birlik yığmaya başlamıştır. Maddi olanaklarının artmasının yanında Transatlantik İttifak'ta ortaya çıkan çatlak Rusya'nın kendine güvenini artırmıştır ve Ukrayna gibi bölgesel sorunlarda askeri yöntemlere başvurma eğilimini kuvvetlendirmiştir. ABD'nin dünyada askeri olarak aşırı yayılması nedeniyle yaptığı çok yüksek askeri harcamalar ve Amerikan kamuoyunun buna karşı çıkması neticesinde ABD Başkanı Barack Obama'nın ikinci döneminden itibaren ABD Batı'nın küresel liderliğinden çekilmeye başlamıştır. Bu eğilim Başkan Donald Trump döneminde daha da hızlanmıştır. Başkan Joe Biden döneminde Transatlantik ilişkiler yeniden düzelse de ABD'nin grand stratejisi esasen Çin'i stratejik bir rakip olarak gördüğü için ABD'nin ortağı Avrupa'ya olan taahhütleri ikincil bir öneme sahip olmaya devam etmiştir.

Rusya'nın Ukrayna'ya Şubat 2022'den itibaren gerçekleştirdiği saldırıya AB ve ABD bir dizi ekonomik ve askeri yaptırımda bulunarak cevap vermeye çalışmıştır. AB'nin Rusya'nın Ukrayna'ya gerçekleştirdiği saldırıya verdiği cevap kapsam olarak şimdiye kadar görüldüğünden daha geniş ve beklenmedik bir şekilde hızlı olarak tanımlanmıştır. Bu tutum üye devletler arasında nadir görülen bir birlik oluşturmuş ve AB'nin "jeopolitik uyanışı" olarak tanımlanmıştır. AB, etkileyici bir şekilde hızlı olarak Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından hemen bir gün sonra Rusya'ya yaptırım uygulamaya başlamış ve günümüze kadar 14 yaptırım paketini devreye sokmuştur. AB çok sayıda kişi ve kurumu yaptırım listesine dahil etmiş ve Rusya'nın ekonomik temelini zayıflatmak, kritik teknolojilere ve pazarlara ulaşımını engellemek ve savaşı sürdürme yeteneğine darbe indirmek için daha önce uygulamadığı tedbirlere başvurmuştur. Aynı zamanda askeri operasyonlara direkt olarak katılmamakla birlikte AB, ABD'yle birlikte Ukrayna'ya büyük bir mali ve askeri destek ve askeri eğitim desteği sağlamıştır.

Ukrayna Savaşı'nın Avrupa güvenliğine de çeşitli etkileri olmuştur. Çalışma hem analiz, yorum, makale gibi ikincil kaynaklar hem de AB kurumlarının ve liderlerinin deklarasyonları gibi birincil kaynaklardan yararlanarak Ukrayna Savaşı'ndan sonra AB'nin Rusya'dan artan güvenlik tehdidi algısıyla birlikte Avrupa güvenliğinde ne tür değişimlerin ortaya çıktığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel argümanı Ukrayna Savaşı'nın Avrupa güvenliğinde önemli etkilere yol açtığıdır. Rusya, NATO'nun stratejik konseptinde işbirliği yapılabilecek bir ülke değil artık bir tehdit olarak görülmektedir. Bu da Avrupa ülkelerinin hem Ukrayna'ya önemli miktarda askeri yardım yapmalarına hem Doğu Avrupa'daki birliklerin takviye edilmesine hem de Avrupa ordularının askeri harcamalarının önemli ölçüde artmasına yol açmıştır. Yanısıra İsveç ve Finlandiya savaş nedeniyle NATO üyesi olmuşlardır. Bunun yanında çalışma Ukrayna Savaşı'nın Avrupa stratejik otonomisinin hala gelişmeye açık olduğunu yani AB'nin ABD'ye askeri olarak önemli ölçüde bağımlı olduğunu gösterdiğini öne sürmektedir.

Makalenin birinci bölümünde Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı neo-realist bakış açısından ele alınmaktadır. İkinci bölümde Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasının nedenleri açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise Ukrayna Savaşı'nın NATO kolektif savunmasına nasıl bir etkiye bulunduğu anlatılmakta ve Rusya'nın NATO için artık bir tehdit olduğu vurgulanmaktadır. Dördüncü bölümde NATO'nun genişlemesi ele alınmakta İsveç'in ve Finlandiya'nın NATO'ya nasıl üye olduğu ve Avrupa güvenliğine

muhtemel katkılarından bahsedilmektedir. Beşinci bölümde ise Ukrayna Savaşı'nın seçilmiş Avrupa ülkelerinin güvenliğine yansımaları anlatılmakta ve Avrupa stratejik otonomisinin savaştan nasıl etkilendiği açıklanmaktadır.. Bu ülkeler, güvenlik politikaları savaştan en çok etkilenen ülkeler olan Almanya, Polonya ve Fransa'dır.

Neo-realizm ve Rusya'nın Ukrayna'ya Saldırısı

Klasik realizm uluslararası ilişkileri insanın doğası ve davranışları, neo-klasik realizm devlet içi faktörler temelinde açıklamaya çalışırken neo-realizm (yapısal realizm) uluslararası sisteme odaklanmaktadır (Ersoy, 2014: 166). Neo-realizm yaklaşımı üç temel varsayıma dayanmaktadır. Birincisi, uluslararası sistemin düzenleyici ilkesinin anarşi olduğudur. İkincisi, devletler güvenlik öncelikli bir davranış biçimi sergilerler. Üçüncüsü devletlerin uluslararası sistemdeki konumlarını devletlerin sahip olduğu güç dağılımı belirler. Neo-realizm büyük devletlerin uluslararası sistemde sahip olduğu büyük askeri güçler aracılığıyla önemli pozisyonları ele geçireceğini ve sistemi hâkimiyetleri altına alacaklarını varsayar (Balcı ve Kardaş, 2014: 127).

Neo-realizme göre devletler güvenliklerini askeri gücün en üst noktaya çıkarılmasıyla sağlarlar. Devletlerin maksimum güç uygulama özelliği uluslararası sistemin rekabetçi özelliğini ortaya koymaktadır (Küçüksolak, 2012: 203). Neo-realistler, güç, çıkar ve uluslararası kurumların uluslararası sorunlar konusundaki anlaşmazlıkları büyük ölçüde açıkladığını savunmaktadırlar (Wendt, 2012: 123).

Uluslararası sistemin anarşik bir yapıya sahip olması nedeniyle sistemin işleyişi “kendi kendine yardım” ilkesi çerçevesinde gerçekleşir. Kendi kendine yardım durumu devletler arasında bir güvenlik ikileminin ortaya çıkmasına yol açar. Bu kavram temelinde devletler birbirlerini potansiyel bir düşman olarak görürler ve hayatta kalabilmek için sonsuz bir mücadele yaparlar (Herz, 1950: 157). Güvenlik ikilemi devletler arasındaki çatışmanın temel nedenidir. Başka bir deyişle uluslararası sistemdeki anarşi, belirsizliğe neden olur; belirsizlik devletlerde korku duygusunun ortaya çıkmasına yol açar; bu da savaşları tetikler (Baylis ve Rengger, 1992: 9). Yani uluslararası sistemin anarşik yapısı ile devletler arasındaki çatışmalar arasında yakın bir ilişki vardır.

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra AB'nin Rusya'yla ilişkilerini açıklayabilen en uygun teorisinin neo-realizm olduğu ileri sürülebilir. Çünkü neo-realizmin odağında yer alan kavramlardan birisi güveniktir. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra AB ülkeleri güvenliklerine Rusya'dan büyük bir tehdit algısı hissetmişlerdir ve bu tehdide karşı askeri kapasitelerini maksimize etmeye çalışmışlardır. AB ülkeleri hem askeri bütçelerini artırmış hem de Rusya'ya komşu olan AB ülkelerindeki askeri birlikleri tahkim etmişlerdir. Uluslararası sistemin anarşik yapısı nedeniyle uluslararası ilişkileri düzenleyici bir kurumun olmaması AB ülkelerinin Rusya tehdidine karşı kendilerini korumak için kendi kaynaklarına yönelmelerine yol açmış yani neo-realizmin kendi kendine yardım ilkesinin uygulanmasına yol açmıştır. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı bir güvenlik ikileminin ortaya çıkmasına yol açarak AB ve Rusya arasında bir silahlanma yarışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. İlişkilerde belirleyici olan unsur liberal/neo-liberal ilkelerin aksine işbirliğinin yerine ulusal çıkar olmuştur. Bunun sonucunda AB ülkeleri ABD'yle birlikte Rusya'ya karşı çok sayıda yaptırım paketini hayata geçirmişlerdir.

Rusya'nın Ukrayna'ya Saldırmasının Nedenleri

Rusya'nın Ukrayna'ya gerçekleştirdiği saldırının nedenleri arasında tarihsel, jeopolitik faktörler ve Ukrayna'da artan Batı etkisi yer almaktadır. Putin, birçok konuşmasında Doğu Slavlarının – Ruslar, Ukraynalılar ve Belaruslar – tarihsel birliğini vurgulamıştır. Doğu Slavlarının kökeni bin yıl önce kurulan Kyivan Rus denilen ilk Slav devletine dayanmaktadır. Bu devletin başkenti bugünkü Ukrayna'nın başkenti olan Kiev'di. Bu anlatıya göre Ukrayna ve Belarus kimlikleri yapaydır ve dış güçlerin bir üreimidir. Putin'e göre Ukrayna diye ayrı bir ülke yoktur (Bothmann, 2022). Putin, NATO ve AB'yi Rusya'yla jeopolitik rekabetlerinde Ukrayna'nın ulusal duygusunu manipüle etmekle suçlamıştır (Mankoff, 2022). Diğer taraftan Ukrayna'nın doğusunda tarihsel süreç içinde bir Ruslaşma süreci yaşanmıştır. 1930'larda Sovyet lideri Stalin'in uyguladığı politikalar nedeniyle Ukrayna'da ortaya çıkan kıtlık sonucunda milyonlarca insan ölmüştür. Stalin daha sonra çok sayıda Rus'u ve diğer Sovyet vatandaşını bölgeye yerleştirmiştir. Bu da Ukrayna'da kimlik sorununu daha da kompleks hale getirmiştir. Aynı zamanda Rusya'dan farklı bir Ukrayna kimliğinin olmadığı konusundaki görüş Putin'i yanlış yönlendirerek Şubat 2022'deki saldırıda Rus güçlerinin Ukraynalılar tarafından özgürleştiriciler olarak görüleceği ve savaşın kolayca kazanılabileceği konusunda yanılgıya sürüklemiştir (Mankoff, 2022).

Jeopolitik açıdan Ukrayna Rusya için önemli bir yere sahiptir. Rusya, Ukrayna'yla 2.200 km'lik bir sınırı paylaşırken Ukrayna'nın Moskova'ya uzaklığı 480 km'den daha azdır. Ukrayna aynı zamanda Rus sanayisinin ve politikasının merkezi olan Volga bölgesine çok yakındır. Bu nedenle Ukrayna'nın yabancı bir ülke yada blok tarafından kontrol edilmemesi Rusya için hayati bir öneme sahiptir. Rusya, NATO'nun ve AB'nin Ukrayna'daki faaliyetlerinden endişe duymuştur. Rusya, AB'nin Ukrayna'yla bir Ortaklık Anlaşması yapmasına ve Doğu Ortaklığı'na karşı çıkmıştır. Ortaklık Anlaşması, Ukrayna pazarını Rusya'ya kapatacaktır. Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, Doğu Ortaklığı için ise şunu söylemiştir: “Biz (Ruslar) etki alanlarına sahip olmakla suçlanıyoruz. Fakat Doğu Ortaklığı AB'nin etkisini genişletmekten başka bir teşebbüs değilse nedir?” (Pop, 2009).

Diğer taraftan Ukrayna'nın Rusya için önemi göz önünde bulundurulduğunda Ukrayna'nın NATO'ya girme olasılığının Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasında önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Rusya güvenlik belgelerinde NATO'nun genişlemesi bir güvenlik tehdidi olarak belirtilmiştir (Russia Security Paper..., 2015, 31 Aralık). Ukrayna krizi nedeniyle ve NATO'nun doğuya doğru genişlemesi nedeniyle 2014'te Rusya güvenlik doktrinini değiştireceğini duyurmuştur. Yeni belge Aralık 2015'te kabul edilmiştir. Tom Switzer'e göre “Kremlin'in Ukrayna'ya saldırma kararı temel olarak Rusya sınırında NATO'nun genişleme tehdidinden kaynaklanmaktadır. Rusya'nın stratejik hedefi Ukrayna'nın topraklarının bir kısmını ilhak ederek ve ülkeyi çok zayıf hale getirerek NATO'ya girmesini engellemektir.” (Switzer, 2024). Mary Sarotte'e göre ise Putin'in Ukrayna'ya saldırısıyla ilgili zamanlaması manidardır. Putin, ABD siyaseti bölünmüşken ve Alman hükümeti Angela Merkel sonrasında siyasal meselelerde tutumunu netleştirmemişken Ukrayna meselesini çözmek istemiştir (Sullivan, 2022).

Bunun yanında Ukrayna’da yıllar içinde artan Batı etkisinin ve ülkede Rusya’nın etkisinin azalmasının Rusya’nın Ukrayna’ya saldırmasında etkili olan sebepler arasında olduğunu söylemek mümkündür. Bu süreç 2013-2014 Maidan Devrimi’yle başlamıştır. Devrim sonucunda Kremlin destekli Yanukoviç rejimi devrilmiştir. Onun yerine kuvvetli bir şekilde Batı taraftarı bir hükümet iktidara gelmiştir. Buna paralel olarak AB-Ukrayna Ortaklık Anlaşması Rusya’da büyük endişeye yol açmış ve Ukrayna’nın nihai olarak Rusya’nın etki alanından çıkacağı konusunda bir korku yaratmıştır. Bu durum Rusya’nın Mart 2014’te Kırım’ı ilhak etme nedenlerinden birisi arasındadır (Götz ve Ekman, 2024: 199). Kırım’ın ilhakından sonra Doğu Ukrayna’da başlayan ayaklanmaları sona erdiren Minsk II Anlaşması’na ne Poroşenko ne de Zelenski hükümetleri uyma eğilimi göstermiştir (Götz ve Ekman, 2024: 199). Diğer taraftan NATO-Ukrayna işbirliğinin Kırım’ın ilhakından sonra yoğunlaşması da Rusya’nın endişe duyduğu gelişmelerden birisi olmuştur (Götz ve Ekman, 2024: 199).

NATO’nun Kollektif Savunma Anlayışındaki Değişiklikler

Şubat 2022’de Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısı sonrasında 29-30 Haziran 2023’te Madrid’de toplanan ilk zirvesinde NATO, yeni bir stratejik konsept kabul etmiştir. Bu konsept 2010’da kabul edilen önceki stratejik konseptte göre önemli değişiklikler içermektedir. Yeni stratejik konsept, Rusya’yla işbirliği için çağrıda bulunan 2010’daki stratejik konseptten farklı olarak “caydırıcılık ve savunma” odaklıdır (NATO, 2022a). Başka bir deyişle 2010’daki stratejik konsept, 2008’de Rusya’nın Gürcistan’a saldırısına rağmen hala Rusya’yla işbirliği kurulabileceği konusunda iyimserliğini – ki bu işbirliği 2002’de kurulan NATO-Rusya Konseyi’yle kurumsallaştırılmıştı. – korurken 2022’deki konseptte artık Rusya’yla işbirliğinden bahis yoktu. Her ne kadar Çin’e de atıfta bulunularak otoriter rejimlerin Batı’nın değerlerini ve güvenliğini tehdit ettiği ileri sürülse de Ukrayna saldırısı sonrasında ortaya çıkan Rusya kaynaklı güvenlik tehdidi yeni konsepti şekillendiren ana unsurdur. Yeni stratejik konsept Rusya’yı “Avro-Atlantik bölgesinde müttefiklerin güvenliğine ve barışa en önemli ve direkt tehdit” olarak tanımlıyordu (NATO, 2022a, s. 4). 11 Eylül terör saldırıları sonrasında kabul edilen 2010’daki konseptten farklı olarak Rus tehdidinin hâkim olduğu 2022’deki konseptte terörizm tehdidi de önceliğini yitirmiş görünmektedir.

2022 Stratejik Konsepti bütün Avrupa demokrasilerinin NATO’ya üye olabileceğine işaret eden “Açık Kapı” politikasını teyit etmekle birlikte Gürcistan ve Ukrayna’yla işbirliğinin geliştirileceğini belirtmekle yetinmekte fakat bu ülkelerin NATO’ya üyeliği konusunda açık bir taahhütten kaçınmaktadır (NATO, 2022a, s. 10). 2008’deki NATO Bükreş Zirvesi’nden beri var olan Ukrayna’nın NATO’ya üye olması konusundaki belirsizlik Madrid Zirvesi’nden sonra 11-12 Temmuz 2023’teki Vilnius Zirvesi’nde de devam etmiştir. Zirvede bilhassa ABD ve Almanya, Rusya’yla direkt ve muhtemelen nükleer bir çatışmaya yol açabileceği için Ukrayna Savaşı devam ettiği sürece Ukrayna’nın NATO üyeliğine soğuk yaklaşmıştır (Lutsevych, 2023).

Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısından sonra NATO’nun acil müdahale birliğinde büyük bir artışa gidilmiştir. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg hali hazırda Rusya’nın saldırısından sonra büyük bir kısmı NATO’nun doğu kanadında konuşlandırılmış olan 40.000 kişilik birliğin sayısının Avrupa güvenliğine direkt Rus tehdidi nedeniyle 300.000’e çıkarılacağını söylemiştir (Murphy, 2022). 2022’deki Madrid’teki NATO

Zirvesi'nde liderler yeni acil müdahale gücü üzerinde uzlaşmışlar ve birliğin sayısı üç aşamaya ayrılmıştır. Birinci aşama kuvvetler 100.000 kişiyi geçecekti ve 10 gün içinde konuşlandırılmaya hazır olacaktı. İkinci aşama kuvvetler yaklaşık 200.000 kişiden oluşacaktı ve 10-30 gün arasında konuşlandırılabilir durumda olacaktı. Üçüncü aşama kuvvetler ise en az 500.000 kişiden müteşekkil olacaktı ve 30-180 gün arasında konuşlandırılabilirdi (NATO, 2022b).

Madrid Zirvesi'nde alınan karar doğrultusunda ilk olarak 2017'de Estonya, Letonya, Litvanya ve Polonya'da konuşlandırılan Gelişmiş İleri Mevcudiyetin (Enhanced Forward Presence) Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Slovakya'da dört yeni çok uluslu savaş birliği daha oluşturularak kuvvetlendirilmesi konusunda uzlaşmıştır. Böylelikle Baltık Denizi'nden Karadeniz'e kadar ittifakın Doğu kanadının güvenliği artırılmıştır (NATO, 2023).

Yeni stratejik konseptte Batı Balkanlar'ın ve Karadeniz bölgesinin ittifak için stratejik öneme sahip olduğuna vurgu yapılmaktadır. Stratejik konsept Çin'in Batı Balkanlar'da artan faaliyetleri ve Rusya'nın Sırbistan ve Bosna-Hersek gibi ülkeler üzerindeki etkisi ve Karadeniz bölgesindeki geleneksel rolü göz önünde bulundurularak bu bölgelerdeki ülkelere üçüncü taraflardan (Bilhassa Rusya ve Çin kastedilmektedir.) gelen müdahaleler ve baskılara karşı NATO ülkelerinin destek vereceğini belirtmektedir (NATO, 2022a, s. 11).

NATO'nun Genişlemesi

Ukrayna Savaşı'nın güvenlik politikalarında büyük değişikliğe yol açtığı iki ülke İsveç ve Finlandiya'dır. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısıyla büyük bir şok yaşayan bu iki ülke gelecekteki muhtemel bir Rus saldırısına karşı tedbir olarak NATO'ya üye olmayı tercih etmişlerdir.

İsveç'in NATO Üyeliği

İsveç ve Finlandiya NATO'ya üyelik için aynı anda Mayıs 2022'de başvurularına rağmen Finlandiya bir yıl içinde 4 Nisan 2023'te NATO üyesi olmayı başarmışken İsveç, üyelik için Türkiye ve Macaristan'ın itirazları nedeniyle 7 Mart 2024'te kadar beklemek zorunda kalmıştır. Türkiye'nin yasadışı PKK militanlarını ülkede barınmasına müsaade etmekle suçladığı İsveç, Türkiye'nin bu endişeleriyle ilgili adımlar attıktan sonra ve Macaristan'a ek savaş uçağı satışı ve yapay zeka konusunda yatırım taahhüdünde bulunduktan sonra üyeliği elde edebilmiştir (Black, Kleberg & Silfversten, s.4).

Finlandiya için olduğu gibi en azından İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden beri güvenlik politikasında tarafsız bir statüye sahip olan İsveç için bu adım radikal bir değişiklik anlamına geliyordu. Finlandiya'yla birlikte 1990'lardan itibaren NATO'yla işbirliğini geliştirmeye başlayan İsveç, 2008'de Rusya'nın Gürcistan'a saldırısı ve 2014'te Kırım'ı ilhakı sonrasında NATO'yla işbirliğini artırmış fakat NATO'ya üye olmaktan sakınmıştır. Fakat İsveç Finlandiya'yla birlikte Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı sonrasında NATO'nun kollektif güvenlik garantisinin değişen güvenlik ortamında kendilerini koruyacak en güvenli yol olduğunu düşünerek NATO'ya üyelik başvurusunda bulunmuştur. İsveç kamuoyunda da ülkenin NATO üyeliği konusunda değişen tutumunu gözlemek mümkündür. Yapılan bir kamuoyu

yoklamasına göre Ukrayna Savaşı öncesinde İsveçliler'in yüzde 37'si NATO üyeliğini destelerken bu oran Ukrayna Savaşı'ndan sonra yaklaşık iki katına çıkarak yüzde 64'e ulaşmıştır (Armstrong, 2023). İsveç'in NATO'yla, Kuzey Avrupa'daki ülkelerle ve Finlandiya'yla gerçekleştirdiği güvenlik konusundaki işbirlikleri İsveç'in NATO'ya entegrasyonunu kolaylaştırmıştır.

İsveç'in NATO'ya üye olmasının Avrupa kıtasının savunulmasına ve NATO'ya çeşitli faydaları olacaktır. İsveç'in NATO'ya en önemli katkısı coğrafi konumudur. Baltık Denizi'nde en uzun kıyıya sahip ülke olan İsveç'in NATO'ya üye olmasıyla birlikte – Rus kıyısı ve Kaliningrad enklavı hariç – bütün Baltık kıyısı NATO bölgesi haline gelmiştir. Bunun en önemli avantajı askeri birlikler ve ekipmanların İsveç üzerinden Baltık ülkelerine deniz yoluyla daha kolay bir şekilde ulaştırılmasıyla birlikte Baltık devletlerinin bir Rus saldırısına karşı daha kolay bir şekilde savunulacak olmasıdır (Eisele, 2023). İskandinav ülkelerini, Danimarka'yı ve Baltık ülkelerini birbirine bağlayan İsveç'in üyeliği NATO'ya “daha fazla stratejik ve operasyonel derinlik sağlayacak, iletişim kanallarını daha dirençli hale getirecek ve savunma planlayıcılarına İsveç topraklarını savunma ve caydırıcılık misyonları amacıyla kullanmak için daha fazla seçenek sağlayacaktır.” (Zarembaite, 2023). Soğuk Savaş döneminde batmayan “uçak gemisi” olarak tanımlanan, Baltık denizinde merkezi olarak konumlanmış olan İsveç'e ait Gotland adası bir Rus saldırısına karşı Baltık ülkelerinin savunulmasında kritik bir öneme sahip olacaktır (Zarembaite, 2023).

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı sonrasında NATO'nun koyduğu asgari savunma bütçesi/milli gelir oranıyla ilgili koyduğu asgari sınır olan yüzde 2'yi 2024 itibarıyla yüzde 2.2'yle geçen İsveç, 2030'a kadar bu oranı yüzde 2.6'ya çıkarmayı hedeflemektedir (Martin, 2024). İsveç'in savunma bütçesini artırması NATO'nun caydırıcılık ve savunma hedeflerini güçlendirmesine katkıda bulunacaktır.

İsveç yüksek teknolojisiyle ve savunma sanayinde Avrupa'da büyük üretim hacmine sahip ülkelere biri olarak AB'nin savunma sanayi kapasitesine ve teknolojisine katkıda bulunacaktır. İsveç savunma sanayi 2022'de 3 milyar dolara ulaşan bir üretim gerçekleştirmiştir. Ülkedeki büyük savunma sanayi şirketleri Saab Jas 39 Gripen ve BAE Sistem AB Savaş Aracı 90 gibi sofistike silah sistemleri üretmektedir (Moyer & Winberg, 2024). Bunun yanında İsveç'in ihracat odaklı savunma sanayi NATO'nun silah stok hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmakla kalmayıp başka şirketlerle ortaklıklar kurarak NATO silah tedariki projelerinde yer alabilecektir (Waldwyn, 2023).

Silahlı kuvvetler açısından İsveç'in Avrupa güvenliğine ve NATO'ya katkısına gelince, İsveç'in kara birlikleri sayısı nispeten az olsa da ülkenin silahlı kuvvetleri modernidir. İsveç'in silahlı kuvvetleri 24.000 aktif personelden, 11.400 yedek birliklerden ve 21.000 iç güvenlik kuvvetlerinden oluşmaktadır (Brennan, 2024). İsveç sahip olduğu 100 savaş uçağıyla Kuzey Avrupa'nın en büyük hava kuvvetine ve Avrupa'nın en büyük hava kuvvetlerinden birine sahiptir. İsveç'in önümüzdeki yıllarda savaş uçağı sayısını artıracığı dikkate alındığında Baltık bölgesinin savunulması için NATO'daki diğer müttefiklerin bölgede hava kuvveti bulundurma ve hava gözetlemesi ihtiyacı azalacaktır (Moyer & Winberg, 2024).

İsveç, NATO üyeliğinden sonra ittifak düzeyinde ve bölgesel düzeyde savunma işbirliklerini hızlandırmıştır. Kuzey Savunma İşbirliği (the Nordic Defense Cooperation), Kuzey Konseyi (the Nordic Council) ve İsveç ve Finlandiya arasında ikili savunma işbirliği bunlar arasında en çok dikkat çekenleridir (Moyer & Winberg, 2024). Bu savunma işbirliği girişimleri Kuzey Avrupa'nın savunmasının güçlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

Finlandiya'nın NATO Üyeliği

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı Finlandiya'da bir şok meydana getirmiştir ve Finlandiya, saldırının başlamasından sonraki birkaç ay içinde NATO üyeliğine başvurmaya karar vermiştir. Finlandiya'nın NATO üyeliğiyle ilgili dramatik bir şekilde değişen tutumu Finlandiya Parlamentosu'nda Mayıs 2022'de yapılan oylamada da kendini göstermiş ve 200 parlamenterden 188'i üyelik yönünde oy kullanmıştır (Reuters, 2022). Bu kararın ortaya çıkmasında Ukrayna saldırısının Finlandiya'nın muhtemel bir Rus saldırısına karşı güvenliğini sağlamada yetersiz olduğu konusunda bir algı yaratması etkili olmuştur. Zaman içerisinde Fin kamuoyunun NATO üyeliğine verdiği destek artmıştır. Yapılan bir kamuoyu yoklamasına göre Mart 2022'de üyelğe destek yüzde 60 iken Kasım 2022'de yüzde 78'e çıkmıştır (RFE/RL, 2022). Finlandiya, NATO üyelik başvurusunu yakın komşusu İsveç'le birlikte koordine etmeye özen göstermiştir. Finlandiya ve İsveç'in başvurusu, Türkiye ve Macaristan'ın başlangıçtaki itirazlarına rağmen NATO üyeleri tarafından büyük bir kabul görmüştür. Finlandiya'nın zaten NATO'yla var olan işbirliği ülkenin NATO'ya üyeliğini kolaylaştırmıştır.

Finlandiya'nın NATO'nun ve Avrupa'nın güvenliğiyle ilgili rolündeki temel belirleyici unsur İsveç'in NATO üyeliğinde olduğu gibi jeostratejik faktör olacaktır. Baltık'ın ve özellikle Estonya'nın toprak bütünlüğü Finlandiya için dolayısıyla Avrupa için kritik bir öneme sahiptir. Baltık Denizi Fin ekonomisinin bel kemiğini oluşturur. Finlandiya'nın ihracatının yaklaşık yüzde 80'i ithalatının ise yüzde 90'ı Baltık Denizi üzerinden gerçekleşir. Baltık Denizi'ndeki deniz ulaşımının zarar görmesi Finlandiya ekonomisini felce uğratabilir. Yanısıra, Finlandiya, Rusya'yla uzun bir sınıra sahip olması nedeniyle bir cephe devletidir ve bu durum Finlandiya'nın ittifaktaki rolünde belirleyici olmalıdır. Bunun yanında Finlandiya, Rusya için stratejik öneme sahip olan iki bölgeye çok yakın bir noktadır. Bunlar St. Petersburg ve Kola Yarımadası'dır (Pesu & Iso-Markku, 2022, s. 16-17). İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğiyle birlikte NATO'nun ağırlık merkezi Avrupa'nın kuzeyine ve kuzey doğu bölgelerine kayacaktır (Alberque & Schreer, 2022). İsveç'le birlikte Finlandiya'nın NATO üyeliğinin Avrupa güvenliğine özellikle caydırıcılık ve savunma konusundaki en önemli katkılarından birinin Rusya'ya verilen siyasi mesaj olduğu söylenebilir. Bu iki ülke Norveç hariç Kuzey Avrupa'da diğer devletlerle Rusya'ya karşı geniş bir blok oluşturacaktır. Finlandiya ve İsveç'in katılımıyla birlikte Baltık ülkelerinin de içinde bulunduğu bu ülkelerin Rusya tehdidine karşı verdiği cevap kolektif ve NATO çatısı altında olacaktır (Lawrence, Jermalavičius & Hyllander, s. 17).

Zorunlu askerliğe dayalı bir sistemin olduğu Finlandiya'nın 5,6 milyonluk bir nüfusa sahip bir ülke için görece büyük bir ordusu vardır. Ülkenin savaş zamanı asker sayısı 280.000 iken ordu, 870.000-900.000 yedek askere sahiptir (Nicholson vd., 2021). Finlandiya, bütün askeri yetenekler açısından NATO'ya katkıda bulunma kapasitesine

sahiptir. Özellikle Avrupa'nın en güçlü topçu birliklerinden birine sahip Finlandiya ordusu zırhlı birlikler ve kara kuvvetleri üzerine inşa edilmiş Rus ordusuna karşı NATO için önemli bir kazanımdır (Black vd., 2024, s. 11)

Finlandiya'nın 2026'dan itibaren F-35 satın alması ülkenin NATO'nun yüzde 2'lik savunma bütçesi limitine ulaşmasına yardımcı olacaktır. Rusya'nın saldırısı sonrasındaki ek bütçeler bu oranı daha da artıracaktır (Deni, 2022, s. 3). Bu bütçenin önemli bir kısmı Finlandiya'nın savunma sanayinin daha da gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Nükleer caydırıcılık konusuna gelince, NATO üyeliği sonrası balistik füze savunması Finlandiya'nın güvenliği için yeni bir alan olacaktır. Şu anda Finlandiya balistik füze savunma yeteneğine sahip değildir. NATO'nun balistik füze savunması Finlandiya'nın önemli bir açığının kapanmasına katkıda bulunacaktır. Şimdiye kadar Finlandiya, nükleer caydırıcılık yerine nükleer silahların kontrolüne öncelik vermiştir. Fakat Rusya'nın Ukrayna saldırısı sonrasında Finlandiyalı yöneticiler nükleer saldırı ihtimaline karşı nükleer caydırıcılığın önemine vurgu yapmışlardır (Särkkä, 2022).

Ukrayna Savaşı'nın Avrupa Ülkelerinin Güvenliğine Yansımaları

Bu kısımda Ukrayna Savaşı'nın güvenlik açısından en çok etkide bulunduğu AB ülkelerine değinilecektir. Bunların başında Almanya, Polonya ve Fransa gelmektedir. Bu ülkeler hem Ukrayna'ya büyük bir askeri destek vermiş hem de silahlı kuvvetlerinde büyük bir modernizasyona gitmişlerdir.

Almanya

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından dış ve güvenlik politikasının en çok etkilendiği ülkelerden biri Almanya olmuştur. Almanya'nın II. Dünya Savaşı sonrası politikası iki prensip üzerine inşa edilmişti. Birincisi, eski rakip Fransa'yla yakın işbirliğini içeren Avrupa'nın birleşmesi ikincisi ise NATO içerisinde ve ABD'yle Transatlantik ittifakta Almanya'nın Batı'yla bağlantısı. Fakat ekonomik olarak Almanya, Rusya ve Çin gibi demokratik olmayan post-komünist devletlerle ekonomik ilişkilerini geliştirerek onların liberal orta sınıf demokrasilere dönüşeceğini varsayıyordu (Cuperus & Molthof, 2022, s. 2).

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı Almanya'da şoka yol açmıştır. Rusya, 2008'de Gürcistan'a saldırdığında ve 2014'te Kırım'ı ilhak ettiğinde Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri bu ölçüde tepki vermemişlerdir. Fakat Şubat 2022'deki Ukrayna saldırısı sonrasında Almanya, Rusya'nın davranışını Alman ve Avrupa güvenliğine karşı bir tehdit olarak algılamıştır. Bu derin şok nedeniyle bu saldırı Almanya Başbakanı Olaf Scholz'un beklenmedik bir şekilde Almanya dış ve güvenlik politikasında kapsamlı değişiklikler meydana geldiğini duyurmasına yol açmıştır ve Scholz bu saldırıyı Almanya için tarihi bir dönüm noktası (Zeitenwende) olarak tanımlamıştır. Scholz, 27 Şubat 2022 tarihinde Almanya Parlamentosu'nda yaptığı özel konuşmada Almanya'nın savunma bütçesini büyük oranda artıracığını duyurmuştur. Bu artış 100 milyar avroluk bir seferlik bir bütçeyi ve milli gelirin yüzde 2'lik sınırına ulaşmak için savunma bütçesinde daimi artışları kapsamaktadır (Mello, 2024, s. 2). Bunun yanında Scholz, Almanya'nın NATO'nun nükleer paylaşım uygulamasına katılmak için F-35A savaş uçakları ve İsrail Heron dronları satın alacağını duyurmuştur (Mello, 2024, s. 2). Ayrıca,

Scholz, hükümetinin, Fransa ve diğer ortaklarla birlikte savaş tankları ve savaş uçaklarıyla ilgili yeni Avrupa silah projeleri başlatacağını duyurmuştur (Mello, 2024, s. 2).

Bu değişiklikler Mello'ya göre Hermann'ın (1990) kavramsal çerçevesi kapsamında Almanya dış ve güvenlik politikası açısından "uluslararası oryantasyon değişikliği" olarak tanımlanacak kadar önemlidir. Çünkü en başta, Almanya, Ukrayna Savaşı'yla birlikte dış politikada geleneksel "sivil güç" kimliğinden giderek uzaklaşarak Avrupa güvenliğinin garantörü rolüne doğru evrilmeye başlamıştır. İkincisi, program ve hedef değişikliği açısından da Almanya'nın dış ve güvenlik politikasında büyük bir değişiklik olduğunu görüyoruz. Almanya, 2022 öncesindeki ölümcül olmayan silah tedariki politikasının aksine savaştan sonra Ukrayna'ya howitzer, savaş tankları ve hava savunma sistemlerini de kapsayan ağır silahlar göndermiştir. Askeri bütçesinde artış ve NATO'nun doğu cephesinde daimi bir birliğin konuşlandırılması da bu değişiklikler arasında yer almaktadır. Üçüncüsü, sadece savunma ve güvenlik alanlarında değil diğer alanlarda da Almanya önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede Almanya'nın Rusya'dan doğal gaz tedarik ettiği Nord Stream 2 boru hattı durdurulmuş ve enerji ithalatında çeşitlendirmeye gidilmiştir (Mello, 2024, s. 12).

Almanya, ABD'den sonra Ukrayna'ya en çok askeri destek veren ülke olmuştur. Fakat Almanya'nın Ukrayna'ya sağladığı bu desteğin sınırları vardır. Alman kamuoyu savaşın tırmanmasından ve getireceği ekonomik maliyetlerden endişelenmektedir. Ocak 2024'te yapılan bir kamuoyu araştırmasına göre Almanların yüzde 41'i Almanya'nın Ukrayna'ya aşırı askeri destek verdiğini belirtirken yine aynı oranda kişi Almanya'nın Ukrayna'ya aşırı miktarda mali yardım yaptığını söylemiştir (Meister, 2024). Alman kamuoyunun bu hassasiyetinin yanında Rusya'nın vereceği tepki Alman hükümetinin Ukrayna'ya yardım yaparken zaman zaman çekingen davranmasına neden olmuştur.

Polonya

Tarihsel ve coğrafi nedenler dolayısıyla Polonya Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından tehdit algısı hissetmiştir. Tarihsel olarak var olan Rus tehdidi, özellikle 1945'ten 1989'a kadar olan dönemde Sovyetler Birliği'nin Polonya'yı dolaylı olarak kontrol etmesi Polonya'nın kollektif hafızasında tazeliğini korumaktadır (Rodkiewicz, 2023). Coğrafi olarak ise Polonya, Rusya'nın enklavı Kaliningrad'la ortak sınıra sahiptir. Polonya-Litvanya sınırında yer alan Suwalki bölgesinden Rusya'nın saldırabileceği konusunda Polonya'nın endişesi vardır (Silva & Hertl, 2024, s. 1). 2014'te Rusya'nın Kırım'ı ilhakından beri gerginlik tırmanmıştır. Sonuç olarak Polonya'nın muhtemel Rus saldırısı nedeniyle artan tehdit algısı ülkenin silahlı kuvvetlerine yapılan yatırımın büyük ölçüde artmasına ve Ukrayna'ya büyük bir desteğin verilmesine yol açmıştır.

Polonya, Ukrayna'yla ilgili olarak ikili bir strateji izlemiştir. Buna göre Polonya bir yandan Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesine engel olmaya çalışmıştır diğer yandan Kiev'in Batılı kurumlara entegrasyonu için çaba göstermiştir. Bu girişim sadece Polonya'nın jeopolitik konumunu güçlendirmekle kalmayacak Rusya'nın Polonya'ya saldırı riskini de azaltarak Polonya'nın güvenliğini artıracaktır (Silva & Hertl, 2024, s. 3).

Polonya savaşın başlangıcından itibaren Ukrayna'ya 4 milyar avro değerinde 44 askeri yardım paketi sağlamıştır ve birkaç milyar avroluk daha yardım yapma taahhüdünde

bulunmuştur. Polonya Devlet Başkanı Andrzej Duda'ya göre Polonya'nın Ukrayna'ya sağladığı insani ve askeri yardım 26 milyar dolardır ve Polonya'nın milli gelirinin yüzde 3,3'üne karşılık gelmektedir. Polonya Ukrayna'ya 400 tankın yanında yüzlerce zırhlı personel taşıyıcı, piyade savaş aracı, kendinden tahrikli obüs, roket fırlatıcı, 10 MiG-29 savaş uçağı ve 10 helikopter vermiştir (Al Mayadeen English, 2024). Polonya'nın Ukrayna'ya verdiği destek askeri yardımla sınırlı kalmayıp Ukrayna birliklerinin eğitimi ve ülke, Batı'nın silahlarının Polonya topraklarından Ukrayna'ya ulaştığı lojistik bir merkez işlevi de görmüştür (Melkozerova, 2024). Polonya, Ukrayna'yla ikili bir anlaşma imzalamıştır. Anlaşmaya göre taraflar istihbarat paylaşımında bulunacak, Ukrayna, Polonya ordusunun modernizasyonuna katkıda bulunacak, Polonya, Ukrayna'ya daha önce sağladığı 10 Sovyet savaş uçağının yanında bir filo MiG-29 savaş uçağı sağlamayı gözden geçirecekti (Melkozerova, 2024).

Milli gelire oranı açısından Polonya'nın Ukrayna'ya sağladığı yardım ABD'ninkinden daha fazladır ve Polonya, sağladığı yardım açısından mutlak anlamda Hollanda, Fransa ve İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinin önünde yer almaktadır (Silva & Hertl, 2024, s. 2). Bunun yanında Polonya, helikopter ve savaş uçağı sağlayan az sayıda ülkeden biridir. Ukrayna'nın bu alanlardaki eksikliği göz önünde bulundurulduğunda Polonya'nın yaptığı bu yardımlar önemlidir (Oryx, 2022).

Ukrayna Savaşı'nın etkisini hissettirdiği diğer bir konu da Polonya ordusundaki modernizasyonun hızlanmasıdır. Polonya, geçtiğimiz yıllarda tarihinde ordusunun en büyük modernleşme programlarından birini başlatmıştır. Bu süreç Rusya'nın Polonya'ya saldırısından sonra daha da hızlanmıştır. Polonya, Avrupa'nın en büyük ordusuna sahip olmayı planlamaktadır. Polonya, milli gelirinin yüzde 5'ini savunmaya ayırmayı planlamaktadır. Hâlihazırda Polonya, milli gelirinin yüzde 4'ünü savunmaya harcamaktadır. 2023'te Polonya, Teknik Modernleşme Planı'na 6,7 milyar avro ve inşaat yatırımlarına 1,1 milyar avro harcamıştır (Czulda, 2024). Resmi istatistiklere göre Polonya silahlı kuvvetleri 130.000'i profesyonel asker olan 198.000 askerden oluşmaktadır. Ek olarak Polonya müttefik devletlerden 16.000 askere ev sahipliği yapmaktadır. Polonya ordusu, asker sayısı açısından şu anda Avrupa'nın en büyük ordularına sahip olan ABD ve Türkiye'den sonra NATO'nun üçüncü büyük ordusudur. Polonya hükümetinin, orduyu 2035 yılına kadar 300.000 kişiye çıkarma hedefi vardır. Bu çerçevede Kasım 2023'te, Polonya, 6. Tümen oluşturacağını duyurmuştur (Czulda, 2024). Ayrıca Polonya çoğunluğu Güney Kore ve ABD'den olmak üzere 1.000 tank ve 600 topçu silahı satın almıştır. Bu silahlar ülkenin ateş gücünü Fransa'nın, Britanya'nın, Almanya'nın ve İtalya'nın toplamından daha iyi bir noktaya getirecektir (Carbonaro, 2023). Yanısıra, Polonya, "Doğu Kalkanı" girişimi kapsamında Belarus ve Rusya sınırındaki birlik sayısını artırmak için Mayıs 2024'te 2,5 milyar dolar harcayacağını duyurmuştur. Bu plan 2028'e kadar tamamlanacaktır. Bu çerçevede Polonya'nın Doğu sınırındaki birlikler 6.000'den 8.000'e çıkarılacaktır ve 48 saat içinde toplanabilecek 9.000 kişilik bir ek artçı birlik oluşturulacaktır (Badahal, 2024).

Fransa

Fransa, geleneksel Rusya merkezli yaklaşımdan 180 derece dönüş yaparak Avrupa'nın savunuculuğunda liderliği ele almıştır. Geleneksel olarak Rusya, Fransa tarafından büyük bir güç ve Amerikan etkisini dengeleyici bir ülke olarak görülüyordu

(Giuashvili, 2024, s. 2). Fransız Devlet Başkanı Emmanuel Macron Rusya'nın Ukrayna saldırısına karşı hızlı bir şekilde cevap vererek bu saldırının Avrupa ve Fransa tarihinde bir dönüm noktası olduğunu ve saldırıya zayıflık göstermeksizin cevap verilmesi gerektiğini söylemiştir (The Times of Israel, 2022). Macron başlangıçta Moskova'nın utandırılmaması gerektiğini ve Rusya'nın da içinde yer aldığı bir Avrupa düzeni kurulması gerektiğini söylemiş ve çatışmanın sona ermesi için öncelikle diplomatik yolların tüketilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Fakat Macron 2023'ten itibaren tutumunu radikal bir şekilde değiştirerek şahin bir politikaya dönüş yapmıştır. Macron, müttefiklerinden daha da ileri giderek Şubat 2024'te Batılı birliklerin Rusya'ya karşı konuşlandırılması önerisinde bulunmuştur. Macron'un Rusya'ya karşı bu sertleşen tutumunu birkaç nedenle açıklamak mümkündür: Ukrayna'nın savaş alanında Rusya'ya karşı ciddi güçlüklerle karşılaşması, geciken ABD askeri desteği, Rusya'nın Fransa'ya ve diğer AB ülkelerine dönük artan hibrid saldırıları ve Macron'un AB'nin ABD'ye karşı stratejik otonomi vizyonunu ilerletmek istemesi (Cafiero, 2024).

Bu saldırı sonucunda Fransa, geleneksel Rusya taraftarı tutumundan hızlı bir şekilde uzaklaşmıştır. Bu çerçevede Fransa 2022 Baharı'nda Ukrayna'nın AB üyelik başvurusunu ve Temmuz 2023'te NATO'nun Vilnius Zirvesi'nde savaş sonrası için Ukrayna'nın NATO üyeliğini desteklemiştir. Diğer taraftan Fransa, Ukrayna'yla Şubat 2024'te bir güvenlik paktı imzalamıştır. Bu pakt, 2022'de sağlanan 1,7 milyar avroluk, 2023'te 2,1 milyar avroluk askeri yardımın yanında Ukrayna'ya 2024'te 3 milyar avroya kadar destek sağlamayı öngörmektedir. Anlaşma topçu birlikleri konusunda işbirliğinin yanında Ukrayna'nın gelecekte AB'ye ve NATO'ya entegrasyonuna yardımcı olmayı da amaçlamaktadır (France 2024). Fransa'nın Ukrayna'ya sağladığı desteğin büyük bir kısmı Avrupa Barış Fonu (European Peace Facility) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Fransa, NATO çerçevesinde Doğu Avrupa'daki askeri varlığını artırmıştır. Paris, Romanya'ya zırhlı araçlar ve Leclerc tipi tanklar konuşlandırma kararı almıştır. Bunun yanında Fransa, Litvanya'da Rafale savaş uçakları ve Estonya'da piyade birlikleri konuşlandıracaktır (Taskin, 2022).

Fransa bundan başka Rusya'ya karşı Avrupa güvenliğini ve birliğini sağlamak için çeşitli adımlar atmıştır. AB'nin genişlemesi konusunda geleneksel olarak temkinli olan Fransa, Ukrayna Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Ukrayna, Moldova ve Batı Balkan ülkelerinin AB'ye katılımı konusunda açık bir taahhütte bulunmuştur. Diğer taraftan Rusya'nın saldırısı Macron'un Avrupa Siyasi Topluluğu'nun (AST) kurulmasını önermesine de yol açmıştır. AST, öncelikli olarak Ukrayna'ya dönüktür. AST, AB'ye üyeliğe alternatif olmamakla birlikte uzun üyelik sürecine siyasi bir destek vermek amacını taşımaktadır. AST, katılımcı ülkenin ve AB ülkelerinin farklı seviyelerde birbirlerini tanıyarak yakınlaşma sürecine yardımcı olacaktır (Chopin, Macek & Maillard, 2022, s. 6).

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra Fransa silahlanmaya daha fazla harcama yapmıştır. Temmuz 2023'te Fransa savunmaya 413 milyar avro bütçe ayırmıştır. Bu bütçe son elli yıldaki en büyük artışı temsil etmektedir. Bütçe Fransa'nın nükleer silahlarını modernize edecek, istihbarat harcamasını artıracak ve daha fazla uzaktan kumanda silahların geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu bütçe artışıyla askeri yedeklerin sayısı iki katına çıkacak, siber savunma güçlenecek ve silah üretim kapasitesi artacaktır (France 24, 2023).

AB Stratejik Otonomisi

Ukrayna Savaşı, AB'nin stratejik otonomisi açısından önemli bir test olmuştur. Savaş, AB'nin askeri olarak hala ABD'ye bağımlı olduğunu teyit etmiştir. Bu nedenle AB'nin ABD'den stratejik otonomiye sahip olduğunu söylemek doğru değildir. Almanya Başbakanı Scholz 2023 başında Ukrayna'ya Alman Leopard tanklarını ancak ABD, Abrahams tanklarını gönderirse göndereceğini söylemesi AB'nin Ukrayna Savaşı'nda askeri olarak ABD'den bağımsız olarak hareket etmemesinin bir örneğidir (Helwig, 2023, s. 59).

Bununla birlikte Ukrayna Savaşı'nda stratejik otonomi açısından AB önemli bir gelişme göstermiştir. AB liderleri Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısına karşı hızlı bir şekilde harekete geçmişlerdir ve Ukrayna'yla dayanışma içine girmişlerdir. AB ülkeleri, Ukrayna'ya AB üyelik perspektifi vermişlerdir. Savaş başladıktan kısa bir süre sonra bir araya gelen AB hükümet ve devlet başkanları şimdiye kadar görülmemiş bir siyasi taahhütte bulunarak askeri, enerji ve ekonomik konularda Avrupa egemenliğini güçlendirmek için Mart 2022'de Versay Deklarasyonu'nu kabul etmişlerdir.

Avrupa stratejik otonomisini güçlendirmek için önemli adımlardan biri 2016-2017 döneminde Avrupa Savunma Fonu'nun kurulmasıdır. Bu adım Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra daha da hız kazanmıştır. Bu çerçevede AB ülkeleri Rusya'ya uyguladıkları ekonomik ve mali yaptırımların yanında oybirliğiyle Ukrayna'ya ölümcül silahların ortak bir şekilde gönderilmesine karar vermişlerdir. Ukrayna Savaşı'nda AB'nin kullandığı başka bir araç Avrupa Barış Fonu'dur. Mart 2021'de oluşturulan bu araç Ukrayna'ya gönderilen silahların finansmanı için hemen uygulamaya konulmuştur (Bertoncini, 2023).

Versay Zirvesi'nden birkaç gün sonra AB ülkeleri Stratejik Pusula'yı (Strategic Compass) kabul ederek Avrupa güvenlik stratejilerini gözden geçirmiş ve derinleştirmişlerdir. Temmuz 2022'de Avrupa Komisyonu ortak tedarik vasıtasıyla Avrupa savunma sanayini güçlendirme konusundaki araçla (EDIRPA) ilgili yasayı sunmuştur. Mart 2023'te Ukrayna'nın spesifik ihtiyaçlarına dönük olarak silah üretimi destek eylemi (ASAP) başlatılmıştır. AB ülkeleri aynı zamanda operasyonel alanda da Ukrayna'yla işbirliğine giderek Ukrayna askeri yardım misyonunu (EUMAM) oluşturmuşlardır. Bu misyon 30.000 Ukraynalı askeri eğitmeyi amaçlamıştır. Bunun yanında AB hızlı konuşlanma yeteneğine sahip 5.000 kişilik kuvvet oluşturmayı ve Ukrayna'nın Askeri Planlama ve Kontrol Yeteneği'ni geliştirmeyi kabul etmiştir (Bertoncini, 2023).

Sonuç

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı AB ülkelerinde Rusya tehdidi algısını artırmış ve bunun da Avrupa güvenliğine çeşitli yansımaları meydana gelmiştir. Öncelikle Transatlantik bir örgüt olarak NATO'nun stratejik konsepti 29-30 Haziran 2023'te yapılan NATO Zirvesi'nde değişmiştir. Yeni stratejik konseptte Rusya'yla "işbirliği" yapmaktan bahsedilmemektedir. Bunun yerine belgeye "caydırıcılık ve savunma" odaklı bir anlayış hakimdir. Yeni stratejik konsept Rusya'yı "Avro-Atlantik bölgesinde müttefiklerin güvenliğine ve barışa en önemli ve direkt tehdit" olarak tanımlamaktadır. Direkt ve muhtemelen nükleer bir çatışmaya yol açabileceği için Ukrayna'nın NATO üyeliği

çatışmanın sona ermesinden sonraya bırakılmıştır. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra NATO'nun acil müdahale birliğinde önemli bir artışa gidilmiştir. NATO'nun Baltık Denizi'ndeki ve Doğu kanadındaki birliklerine takviye yapılmıştır.

İsveç ve Finlandiya hem elit hem de kamuoyu düzeyinde NATO'ya üyelik konusunda radikal bir değişikliğe giderek üyeliğe büyük bir destek vermişlerdir. Daha önce bu ülkelerin NATO'yla işbirlikleri onların NATO'ya entegrasyonunu kolaylaştırmıştır. Finlandiya'nın NATO'nun ve Avrupa'nın güvenliğiyle ilgili rolündeki temel belirleyici unsur İsveç'in NATO üyeliğinde olduğu gibi jeostratejik faktör olacaktır. Yani her iki ülkenin de NATO'ya en önemli katkısı coğrafi konumlarının önemi nedeniyle olacaktır. Diğer taraftan NATO'ya katılmaları ve savunma bütçelerindeki artışla birlikte her iki ülkenin savunma sanayileri de önemli ölçüde gelişecektir.

Ukrayna Savaşı'nın en çok etkilediği ülkelerden birisi de Almanya'dır. Bu saldırıyı güvenliğine büyük bir tehdit olarak algılayan Almanya'nın dış ve güvenlik politikası için bu savaş bir dönüm noktası olmuştur. Almanya, savunma bütçesini büyük oranda artırmış, Ukrayna'ya önemli oranda askeri yardım yapmış, Avrupa silah projeleri başlatmış ve NATO'nun doğu cephesinde daimi bir birlik konuşlandırmıştır.

Polonya'nın muhtemel Rus saldırısı nedeniyle artan tehdit algısı ülkenin silahlı kuvvetlerine yapılan yatırımın büyük ölçüde artmasına ve Ukrayna'ya büyük bir desteğin verilmesine yol açmıştır. Polonya, Ukrayna'ya sadece askeri yardım desteğinde bulunmamış aynı zamanda Ukrayna birliklerinin eğitimi ve Batılı ülkelerin silahlarının Ukrayna'ya ulaştırıldığı lojistik bir merkez görevi de görmüştür. Bunun yanında Ukrayna Savaşı'yla birlikte Polonya, ordunun en büyük modernleşme programlarından birini başlatmıştır.

Fransa, savaş başladıktan sonra Rusya taraftarı tutumunu terk ederek Avrupa'nın savunuculuğunda lider olmak için çaba göstermiştir. Fransa, Ukrayna'ya askeri yardım sağlamakla kalmayıp NATO çerçevesinde Doğu Avrupa'daki askeri varlığını da artırmıştır. Bunun yanında Fransa Rusya'ya karşı Avrupa güvenliğini ve birliğini sağlamak için Ukrayna, Moldova ve Batı Balkan ülkelerinin AB'ye üyeliğini desteklemiş ve AST'nin kurulmasını önermiştir. Fransa kendi askeri bütçesini de önemli ölçüde artırmıştır.

Diğer taraftan Ukrayna Savaşı, AB'nin askeri olarak hala ABD'ye bağımlı olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle AB'nin ABD'den stratejik otonomiye sahip olduğunu söylemek söz konusu değildir. Fakat AB ülkeleri Ukrayna Savaşı'nda stratejik otonomi açısından önemli bir gelişme göstermiş ve saldırıya karşı hızlı bir cevap vermişlerdir. Rusya'ya çeşitli yaptırımlarda bulunmuş ve Ukrayna'nın AB'ye üyelik perspektifini destekleyerek bu ülkeye önemli miktarda askeri yardımda bulunmuşlardır.

Kaynaklar

- Alberque, W. ve Schreer, B. (2022). Finland, Sweden and NATO membership. *Survival*, 64(3), 67–72.
- Arbatov, A. (1997). Russian foreign policy thinking in transition. V. Baranovsky (Ed.) *Russia and Europe: The emerging security agenda*. (s.135-159) içinde. Stockholm and Oxford: SIPRI and Oxford University Press.

Al Mayadeen English. (2024, Ağustos 25). *Poland vows \$26 bln in aid to Ukraine, 3.3% of GDP, says Duda*. Erişim tarihi: 20.01.2024, <https://english.almayadeen.net/news/politics/poland-vows--26bln-in-aid-to-ukraine--3-3--of-its-gdp--says>

Armstrong, M. (2023, Mart 31). How war in Ukraine pushed Finland and Sweden towards NATO. *Statista*. Erişim tarihi: 01.10.2024, <https://www.statista.com/chart/27422/public-support-joining-nato-finland-sweden/>

Badohal, K. (2024, Temmuz 10). Poland must prepare army for full-scale conflict, army chief says. *Reuters*. Erişim tarihi: 01.10.2024, <https://www.reuters.com/world/europe/poland-must-prepare-army-full-scale-conflict-army-chief-says-2024-07-10/>

Balcı, A. ve Kardaş, Ş. (2014). *Uluslararası ilişkilere giriş*, 2. Baskı. İstanbul: Küre Yayınları.

Baylis, J. ve Rengger, N. J. (1992). Introduction. J. Baylis ve N. J. Rengger (Ed.), *Dilemmas of world politics: International issues in a changing world* (s. 1-27) içinde. Oxford: Oxford University Press.

Bertoncini, Y. (2023, Ekim 10). What kind of “European sovereignty” after the Versailles declaration? *Foundation Robert Schuman*. Erişim tarihi: 01.10.2024, <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/721-what-kind-of-european-sovereignty-after-the-versailles-declaration>

Black, J., Kleberg, C. ve Silfversten, E. (2024). NATO enlargement amidst Russia’s war in Ukraine: How Finland and Sweden bolster the transatlantic alliance. *RAND Europe*. Erişim tarihi: 03.09.2024, <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA3236-1.html>

Bothmann, S. (2022, Ekim 14). Putin claims Ukraine is not a country – History begs to differ. *Independent Australia*. Erişim tarihi: 15.11.2024, <https://independentaustralia.net/politics/politics-display/putin-claims-ukraine-is-not-a-country--history-begs-to-differ,16863>

Brennan, D. (2024, Şubat 28). What Sweden adds to NATO’s military arsenal. *Newsweek*. Erişim tarihi: 20.09.2024, <https://www.newsweek.com/what-sweden-adds-nato-military-arsenal-1873758>

Cafiero, G. (2024, Mart 26). What’s behind Macron’s “hardened stance” on the Russia-Ukraine war? *Aljazeera*. Erişim tarihi: 20.09.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/3/26/whats-behind-macrons-hardened-stance-on-the-russia-ukraine-war>

Carbonaro, G. (2023, Eylül 6). Poland said its army will soon be the strongest in Europe. But is that possible? *Euronews*. Erişim tarihi: 22.09.2024, <https://www.euronews.com/2023/09/06/poland-said-its-army-will-soon-be-the-strongest-in-europe-but-is-that-possible>

Chopin, T., Macek, L. ve Maillard, S. (2022). The European Political Community: A new anchoring to the European Union. Policy Brief, *Institut Jacques Delors*. Erişim tarihi: 22.09.2024, <https://institutdelors.eu/wp->

content/uploads/2022/05/PB_220517_TheEuropeanPoliticalCommunity_Chopin_Mack_Maillard_EN.pdf

Cuperus, R. ve Molthof, L. (2022). Germany and the Ukraine war: Zeitenwende with the brakes on, *Clingendael Alert*. Erişim tarihi: 19.09. 2024, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2022-10/Alert_Germany_and_the_war_in_Ukraine.pdf

Czulda, R. (2024, Eylül 3). Poland's future armed forces take shape. *European Security and Defence*. Erişim tarihi: 20.10.2024, <https://euro-sd.com/2024/09/articles/40091/polands-future-armed-forces-take-shape/>

Delong, M. (2020). The concept of Russian Federation foreign and security policy by Eugene Primakov. *Internal Security*, 12(1), 307-318.

Deni, J. R. (2022). Finland and Sweden in NATO: Looking beyond Madrid. *Atlantic Council Issue Brief*. Erişim tarihi: 20.10.2024, <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2022/11/Finland-and-Sweden-in-NATO-Looking-beyond-Madrid.pdf>

Eisele, I. (2023, Temmuz 12). What can Sweden contribute to NATO? *Deutsche Welle*. Erişim tarihi: 22.10.2024, <https://www.dw.com/en/what-can-sweden-contribute-to-nato/a-66203036>

Eyüp E. (2014). Realizm. R. Gözen (Ed.) *Uluslararası ilişkiler teorileri* (s.159-187) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.

Forsberg, T. ve Herd, G. (2005). The EU, human rights, and the Russo-Chechen conflict. *Political Science Quarterly*, 120(3), 455-478.

France 24. (2023, Temmuz 13). *French MPs approve huge boost in military spending, spurred by Ukraine war*. Erişim tarihi: 28.09.2024, <https://www.france24.com/en/europe/20230713-french-mps-approve-huge-boost-in-military-spending-spurred-by-ukraine-war>

France 24. (2024, Şubat 16). *France signs security pact with Ukraine, pledges "up to 3 billion" in additional military aid*. Erişim tarihi: 10.09.2024, <https://www.france24.com/en/france/20240216-zelensky-arrives-in-paris-to-sign-bilateral-security-deal-with-macron>, Erişim Tarihi: 7 Ekim 2024.

Giuashvili, T. (2024, Mayıs 8). France's eastern zeitenwende? *ARI*. 56/2024, Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2024/05/ari56-2024-giuashvili-france-eastern-zeitenwende.pdf>

Götz, E. ve Ekman, P. (2024). Russia's war against Ukraine: Context, causes and consequences. *Problems of Post-Communism*, 71(3), 193-205.

Herz, J. H. (1950). Idealist internationalization and the security dilemma. *World Politics*, 2(2), 157-180.

Haukkala, H. (2015). From cooperative to contested Europe? The conflict in Ukraine as a culmination of a long-term crisis in EU-Russia relations. *Journal of Contemporary European Studies*, 23(1), 25-40.

- Hermann, C. F. (1990). Changing course: When governments choose to redirect foreign policy. *International Studies Quarterly*, 34(1), 3–21.
- Küçüksolak, Ö. K. (2012). Güvenlik kavramının realizm, neo-realizm ve Kopenhag okulu çerçevesinde tartışılması. *Turan-Sam*, 4(14), 202-208.
- Lawrence, T. Jermalavičius, T. ve Hyllander, J. (2024). The newest allies: Finland and Sweden in NATO. *ICDS*, Tallinn, Erişim tarihi: 15.09.2024, https://icds.ee/wp-content/uploads/dlm_uploads/2024/03/ICDS_Report_The_Newest_Allies_Lawrence_Jermalavicius_Hyllander_March_2024.pdf
- Lynch, A. C. (2001). The realism of Russia's foreign policy. *Europe-Asia Studies*, 53(1), 7-31.
- Mankoff, J. (2022, Nisan 22). Russia's war in Ukraine: Identity, history, and conflict. *CSIS Report*, Erişim tarihi: 15.09.2024, <https://www.csis.org/analysis/russiaswar-ukraine-identity-history-and-conflict>
- Martin, T. (2024, Nisan 26). Swedish Defense Committee calls for near \$4.8 billion in defense spending jump. *Breaking Defense*. Erişim tarihi: 15.10.2024, <https://breakingdefense.com/2024/04/swedish-defense-committee-calls-for-near-4-8-billion-defense-spending-jump/>
- Meister, S. (2024, Nisan 22). Germany and Russia's war of aggression against Ukraine: The third year. *DGPA*. Erişim tarihi: 15.10.2024, <https://dgap.org/en/research/publications/germany-and-russias-war-aggression-against-ukraine-third-year>
- Melkozerova, V. (2024, Temmuz 8). Ukraine strikes security deal with Poland. *Politico*. Erişim tarihi: 16.10.2024, <https://www.politico.eu/article/ukraine-poland-security-deal-aid-package-war-russia/>
- Mello, P. A. (2024). *Zeitenwende*: German foreign policy change in the wake of Russia's war against Ukraine. *Politics and Governance*, 12(7346), 1-17. <https://doi.org/10.17645/pag.7346>
- Moyer, J. C. ve Winberg, H. (2024, Ocak 23). Sweden's contributions to NATO: Bolstering the alliance's defense industry and air capabilities. *Wilson Center*. Erişim tarihi: 19.10.2024, <https://www.wilsoncenter.org/article/swedens-contributions-nato-bolstering-alliances-defense-industry-and-air-capabilities>
- NATO. (2022a). *Strategic concept*. Erişim tarihi: 09.10.2024, <https://www.nato.int/strategic-concept>
- NATO. (2022b). *New NATO force model*. Erişim tarihi: 09.10.2024, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/220629-infographic-new-nato-force-model.pdf
- NATO. (2023, Aralık 8). *NATO's military presence in the east of the alliance*. Erişim tarihi: 18.10.2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm

- Nicholson, J. vd. (2021, Mayıs 3). Defence mobilisation planning comparative study: an examination of overseas planning. *RAND Corporation*. Erişim tarihi: 20.10.2024, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA1179-1.html
- Oryx. (2022, Ağustos 18). *The Kielbasa connection: Polish military aid to Ukraine*. Erişim tarihi: 05.10.2024, <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/the-kielbasa-connection-polish-military.html>
- Pesu, M. ve Iso-Markku, T. (2022). Finland as a NATO ally: First insights to finnish alliance policy. Finnish Foreign Policy Paper, December 2022/9, *FIIA*. Erişim tarihi: 06.10.2024, https://www.fiia.fi/wp-content/uploads/2022/12/ffpp9_finland-as-a-nato-ally.pdf
- Pop, V. (2009, Mart 21). EU expanding its ‘sphere of influence,’ Russia says. *EU Observer*. Erişim tarihi: 16.11.2024, <https://euobserver.com/foreign/27827>
- Reuters. (2022, Mayıs 17). *Finland’s parliament votes yes to NATO*. Erişim tarihi: 18.10.2024, <https://www.reuters.com/world/europe/finlands-parliament-likely-vote-nato-application-tuesday-2022-05-17/>
- RFE/RL. (2022, Kasım 23). *Finnish support for NATO membership rises to 78 percent, poll shows*. Erişim tarihi: 12.10.2024, <https://www.rferl.org/a/finland-nato-survey-membership/32145117.html>
- Rodkiewicz, W. (2023, Mart 29). Mülakat. Warsaw, Alıntılanan yer: Pitney, T. (2023). "Poland and the Ukraine war: A geopolitical analysis". Independent Study Project (ISP) Collection. 3636. Erişim tarihi: 13.09.2024, https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/3636
- Russia Security Paper Designates NATO as a Threat (2015, 31 Aralık), *bbc.com*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-35208636>.
- Särkkä, I. (2022, Kasım 29). Nordic security and defence brand revisited: The unutilised potential of nordic cooperation. FIIA Comment 15, *The Finnish Institute of International Affairs*. Erişim tarihi: 10.10.2024, https://www.fia.f/wp-content/uploads/2022/11/comment15_nordic-security-and-defence-brand-revisited.pdf
- Silva, C. ve Hertl, J. (2024). Poland’s reaction to the Ukraine war and its effects on the European security architecture. Infoflash, *Finabel*. Erişim tarihi: 11.10.2024, <https://finabel.org/wp-content/uploads/2024/02/IF-PDFs-1-2.pdf>
- Sullivan, B. (2022, Şubat 24). How NATO’s expansion helped drive Putin to invade Ukraine. *NPR*. Erişim tarihi: 16.11.2024, <https://www.npr.org/2022/01/29/1076193616/ukraine-russia-nato-explainer>
- Switzer, T. (2024, Temmuz 26). Why NATO’s expansion explain’s Russia’s actions in Ukraine. *Australian Institute of International Affairs*. Analysis, Erişim tarihi: 16.11.2024, <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/why-nato-expansion-explains-russias-actions-in-ukraine/>
- Taskin, E. (2022, Ekim 12). France to boost its military presence in eastern european countries. *Anadolu Ajansı*. Erişim tarihi: 13.09.2024,

<https://www.aa.com.tr/en/europe/france-to-boost-its-military-presence-in-eastern-european-countries/2708998>

The President of the Russian Federation (2015). *Security strategy of the Russian Federation*. Erişim tarihi: 09.08.2024, <https://is.muni.cz/el/fss/jaro2016/POL601/Russian-National-Security-Strategy-31Dec2015.pdf>

The Times of Israel. (2022, Şubat 24). *Macron warns Russian invasion of Ukraine a “turning point” in European history*. Erişim tarihi: 01.09.2024, <https://www.timesofisrael.com/macron-warns-russian-invasion-of-ukraine-a-turning-point-in-european-history/>

Waldwyn, T. (2023, Ağustos 4). Sweden’s defence industry: NATO membership promises new markets but poses challenges. *International Institute for Strategic Studies*. Erişim tarihi: 10.08.2024, <https://www.iiss.org/online-analysis/military-balance/2023/08/swedens-defence-industry-nato-membership-promises-new-markets-but-poses-challenges2/>

Wendt, A. (2012). *Uluslararası siyasetin sosyal teorisi*. İstanbul: Küre Yayınları.

Zarembaite, V., Skaluba, C. ve Dailey, A. M. (2023, Aralık 22). Navigating Sweden’s NATO membership: insights for political and operational adaptation. *Atlantic Council*. Erişim tarihi: 22.10.2024, <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/navigating-swedens-nato-membership-insights-for-political-andoperational-adaptation/>

Structured Abstract

After the end of the Cold War, there was widespread optimism that Russia would accept the international order and integrate with European institutions. This perspective, prevalent throughout the 1990s, began to shift in the early 2000s with Vladimir Putin's rise to the presidency in Russia and the country's growing economic and military power, fueled by increased natural gas and oil revenues. Russia opposed NATO's expansion, and when the prospect of Ukraine and Georgia joining NATO gained momentum in 2008, Russia did not hesitate to resort to military measures to block these developments. First, in 2008, Russia intervened militarily in Georgia. Then, in 2014, it annexed Crimea, which was part of Ukraine. Following the annexation of Crimea, Russia continued its involvement in the conflict in the Donbas region of eastern Ukraine.

From December 2021 onward, Russia began amassing military forces along the Russia-Ukraine border. In addition to its growing resources, fractures within the Transatlantic Alliance boosted Russia's confidence and strengthened its inclination to resort to military methods in regional issues like Ukraine. Since the second term of President Barack Obama, the U.S. has been retreating from its role as the global leader of the West, driven by public opposition to the excessive military spending caused by its military overextension worldwide. This trend accelerated during President Donald Trump's administration. Although Transatlantic relations improved under President Joe Biden, the U.S. grand strategy, which primarily views China as a strategic competitor, has continued to place Europe as a secondary priority in its commitments.

In response to Russia's assault on Ukraine starting in February 2022, the EU and the U.S. sought to counter through a series of economic and military sanctions. The EU's response to Russia's attack on Ukraine has been described as broader in scope and unexpectedly swift compared to previous actions. This stance fostered a rare unity among member states and has been characterized as the EU's "geopolitical awakening."

This study primarily aims to demonstrate how Europe's security has been impacted in the wake of the Ukraine War, as the EU's perception of Russia as a security threat has intensified. The central hypothesis of the article posits that Ukraine significantly influences European security. Russia's attack on Ukraine has heightened the perception of a Russian threat in EU countries, impacting European security in various ways. Firstly, as a transatlantic organization, NATO's strategic concept was updated at the NATO Summit held on June 29-30, 2023. The new strategic concept no longer mentions "cooperation" with Russia; instead, it adopts an approach focused on "deterrence and defense." The new strategic concept defines Russia as "the most significant and direct threat to the security and peace of allies in the Euro-Atlantic region." Ukraine's NATO membership was deferred until after the end of the conflict, as it could potentially lead to direct and even nuclear confrontation. Following Russia's attack on Ukraine, NATO's rapid response force has significantly expanded, and its troops stationed in the Baltic Sea and on the Eastern flank have been reinforced.

Sweden and Finland, both at the elite and public levels, have undergone a radical shift in favor of NATO membership, providing extensive support for joining the alliance. Previously, these countries' cooperation with NATO had facilitated their integration into

it. For Finland, as with Sweden's NATO membership, the primary determining factor in its role concerning NATO and European security will be its geostrategic position. In other words, the most important contribution of both countries to NATO will be due to the strategic importance of their geographic locations. On the other hand, with their accession to NATO and increased defense budgets, the defense industries of both countries are also expected to develop substantially.

One of the countries most affected by the Ukraine War is Germany. Perceiving this attack as a major threat to its security, Germany sees this war as a turning point in its foreign and security policy. Germany has substantially increased its defense budget, provided significant military aid to Ukraine, launched European arms projects, and stationed a permanent force on NATO's eastern front.

Poland's perception of an increased threat from a possible Russian attack has led to substantial investments in its armed forces and extensive support for Ukraine. Poland not only provided military aid to Ukraine but also served as a logistical hub for Western weapons shipments to Ukraine and trained Ukrainian forces. Alongside this, with the Ukraine War, Poland has initiated one of the largest modernization programs for its army.

After the war started, France abandoned its pro-Russian stance and took steps to lead the defense of Europe. France has provided military aid to Ukraine and increased its military presence in Eastern Europe within the NATO framework. In addition, France has supported EU membership for Ukraine, Moldova, and Western Balkan countries to ensure European security and unity against Russia, while also proposing the establishment of the European Strategic Community. France has also significantly increased its own military budget.

On the other hand, the Ukraine War has revealed that the EU is still militarily dependent on the United States, indicating that the EU cannot yet be considered strategically autonomous from the U.S. Nonetheless, EU countries have demonstrated significant progress in strategic autonomy and responded swiftly to the attack during the Ukraine War. They have implemented various sanctions on Russia, supported Ukraine's EU membership perspective, and provided substantial military aid to the country.